

Openbare Basisschool Jan Hekman

**Uittreksel uit beleidsplan sociale veiligheid
ten aanzien van pesten**

Inhoudsopgave	blz.1
Inleiding	blz. 2
Algemene gedragsregels	blz. 3
Plagen of pesten	blz. 5
Storend en grensoverschrijdend gedrag	blz. 8
Theoretische achtergronden pestgedrag	blz. 10

Inleiding

Het team van de Jan Hekmanschool wil kinderen een veilig klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen een goede en prettige werksfeer in de klas door duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die afspraken is dat kinderen op een prettige en respectvolle manier met elkaar omgaan; dat kinderen elkaar accepteren.

Meestal lukt dat goed, maar in een enkel geval wordt een kind systematisch door andere genegeerd of gepest. Dan komt een kind dusdanig in de knel, dat pedagogische maatregelen van de leerkracht niet meer volstaan. In zo'n geval moet men onder ogen zien, dat er een ernstig probleem is. Niet alleen voor de leerkracht en voor het gepeste kind dat door het pesten beschadigd wordt, maar ook voor de pesters, de klas en de betrokken ouders. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waarin gepest wordt, kan iedereen slachtoffer zijn. Pestgedrag moet door iedereen serieus worden genomen.

Dit protocol biedt een handvat hoe te handelen bij pestgedrag of ander grensoverschrijdend gedrag en is opgebouwd in verschillende fases. Als eerste zult u de afspraken en protocollen kunnen lezen. Afsluitend is er nog een theoretische achtergrond over "pestgedrag" opgenomen.

Mocht u vragen hebben over dit document dan kunt u altijd contact opnemen met de leerkracht van uw kind, de intern begeleider, de gedragspecialist of de anti-pest coördinator.

Intern begeleider/ anti-pest coördinator: Maaike Klaver-Tielman
Gedragspecialist: Marloes Bruning.

Namens de directie:
Irene Valks, adjunct directeur
Ivica Timman, directeur

ALGEMENE GEDRAGSREGELS

Op de Jan Hekmanschool:

- **horen we bij elkaar**
- **hebben we oor voor elkaar**
- **hebben we hart voor elkaar**
- **dragen we allemaal een steentje bij**
- **mogen we allemaal anders zijn**

Concreet betekent dit het volgende op onze school:

- Geen schuttingtaal, geen obscene gebaren, schreeuwen niet en staan fysieke daden niet toe.
- Zorgvuldig omgaan met eigen spullen en die van anderen en we hebben de zorg voor onze leefomgeving.
- Ruzies, conflicten en meningsverschillen lossen wij op door met elkaar in gesprek te gaan.
- Als we zelf niet tot een constructief gesprek komen dan roepen we de hulp van een mediator in.
- De mediator geeft bij de mediators begeleider aan dat er sprake is geweest van een conflict. Als dit conflict niet is opgelost ondersteunt de begeleider bij het oplossen.
- Roddelen over anderen (ook niet via sms, chatten en dergelijke) wordt niet getolereerd, maar eerlijk praten en rechtstreeks tot de betrokkene wel.
- Pestgedrag wordt niet geaccepteerd.
- Wij noemen elkaar bij de roepnaam en gebruiken geen bijnamen.
- Voorkom dat een conflict van/met anderen niet (verder) escaleert.
- Neem verantwoordelijkheid voor je daden en je kan daarop worden aangesproken.
- Leerlingen komen op tijd naar school.
- Leerlingen lopen, met of zonder begeleiding, rustig door het schoolgebouw.
- Wij groeten elkaar.
- Deze regels gelden zowel in school, op het schoolplein en in de omgeving van het schoolgebouw.

Regels voor de leerlingen

- Alle leerlingen houden zich aan de klassenregels, zoals aan het begin van het schooljaar tussen leerkrachten en Leerlingen is afgesproken.
- Je luistert naar elkaar. Iedereen mag voor zijn of haar mening uitkomen, zonder anderen daarbij te kwetsen.
- Pesten is verboden. Let op elkaar en zorg er op een positieve manier voor, dat niemand wordt gepest. Ook wanneer je zelf als leerling geen actieve rol hebt in het

pesten van een medeleerling, maar je bent wel op de hoogte van dit feit, heb je een actieve rol binnen de groep in de bestrijding van het pestgedrag

- Ruzies worden uitgesproken en bijgelegd, eventueel met hulp van de mediators en/of de leerkracht.
- Je blijft van elkaar af. Er wordt niet geschopt of geslagen.
- Je blijft van elkaars spullen af.
- (School)materialen worden alleen gebruikt waarvoor ze bedoeld zijn.
- Samen zorg je ervoor dat het netjes blijft in en om het schoolgebouw.
- Wanneer je de klas binnenkomt, ga je rustig op je plek zitten.
- Wanneer je iets wilt zeggen of wilt vragen, wacht je op een teken van de leerkracht.
- Binnen het gebouw geldt de regels zowel voor de klas als voor, de kleedkamer, de toiletten en de gangen.

Omgangsvormen voor team

- Je zorgt heel bewust voor een positieve uitstraling waarbij complimenten, stimulans en beloning, kernwoorden zijn van je aanpak.
- Je hanteert beleefdheidsvormen naar de leerlingen toe en behandelt ze met respect ten aanzien van hun eigenheid en ontwikkeling.
- Je hanteert een net en zorgvuldig taalgebruik naar leerlingen toe.
- Je zorgt actief voor een sfeer van rust en veiligheid. Brutaliteit, agressiviteit en ongedisciplineerdheid bij leerlingen bestrijd je actief, zorgvuldig en professioneel.
- Je zorgt voor een omgeving waarin verschillen worden geaccepteerd en gewaardeerd.
- De meeste school- en groepsregels gelden ook voor jou. Wanneer je regels 'overtreedt', leg je de leerlingen uit waarom.
- Leerkrachten kunnen elkaar aanspreken op gedrag van hun leerlingen. Ook kunnen leerkrachten elkaar op een respectvolle manier aanspreken op elkaars gedrag.
- Het team draagt een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle leerlingen. In de omgang met collega's, leerlingen en ouders wordt openheid, eerlijkheid en tact betracht.
- Als een gesprek met ouders niet goed verloopt, wordt dit bij de directie gemeld. De directie neemt samen met de collega het initiatief om het gesprek met ouders weer op een constructieve manier op te starten.

PESTEN EN PLAGEN

Verschil tussen plagen en pesten

Op de Jan Hekmanschool maken we onderscheid tussen plagen en pesten. Er is een duidelijk verschil tussen deze twee begrippen. We spreken over plagen wanneer er gelijkwaardigheid tussen de betrokkenen en het vertoonde gedrag plaatsvindt en er sprake is van een positieve sfeer. We dagen elkaar uit, zonder dat het als bedreigend of als onveilig wordt ervaren. Plagen dient een pedagogisch doel: kinderen leren voor zichzelf opkomen, hun eigen gedrag te relativeren en in een spelvorm met conflicten om te gaan.

We spreken van pesten wanneer sprake is van systematisch geweld (lichamelijk, verbaal of non-verbaal) van een kind of een groep kinderen ten opzichte van één of meerdere kinderen, die niet in staat is/zijn zichzelf te verdedigen. Bij pesten gaat het om een combinatie van machtsverschil, schade, duur en herhaling:

- Machtsverschil:
De gepeste is jonger, kleiner, verbaal of fysiek minder sterk, heeft minder macht en minder vrienden.
- Schade:
Door het pesten ontstaat lichamelijke, geestelijke of materiële schade.
- Duur:
Het pesten houdt niet na één keer op, maar gebeurt vaker of houdt langere tijd aan.
- Herhaling:
Het gaat vaak om dezelfde pester(s), die het op één slachtoffer hebben gemunt. Het pesten gaat niet vanzelf over.

Vormen van pesten

Het is niet altijd duidelijk waarin het pesten zich manifesteert. Daarom geven we hieronder een aantal voorbeelden van pestgedrag, zodat duidelijker is hoe pesten er concreet uitziet:

- Kinderen worden structureel aangesproken met een (voor het gepeste kind kwetsende) bijnaam.
- Structureel opmerkingen maken met een kwetsende ondertoon.
- Een ander opzettelijk beledigen.
- Een ander voortdurend de schuld geven.
- Kwetsende opmerkingen maken over het uiterlijk van een ander.
- Briefjes over iemand doorgeven.
- Iemand buitensluiten of negeren.
- Iemand nadoen om hem/haar opzettelijk belachelijk te maken.
- Een ander kleineren.
- Iemand bedreigen en/of chanteren.
- Vaak schelden en/of schreeuwen tegen een ander.
- Iemand voor schut zetten of vernederen.
- Een ander hinderlijk achtervolgen van en naar school.
- Bezittingen afpakken en/of vernielen.
- Fysiek geweld gebruiken, zoals spugen, schoppen en slaan.
- Cyberpesten.

Handelingsadviezen bij pestgedrag voor verschillende betrokken partijen

Begeleiding van het kind dat gepest wordt:

- Luister naar het kind en neem hem/haar serieus.
- Laat zien en voelen dat je achter het kind staat.
- Bespreek met het kind handelingsalternatieven om zich weerbaar te voelen en te tonen.
- Werk autonomie bevorderend met het kind.
- Benadruk de sterke kanten en kwaliteiten van het kind.
- Zorg voor sociale insluiting van het kind in de groep en voorkom een uitzonderingspositie.
- Houd goed contact met de ouders van het kind en houd het gezamenlijke doel (een positief welbevinden van het kind) voor ogen.

Begeleiding van het kind dat pestgedrag vertoont:

- Laat zien dat je het pestgedrag afwijst en niet het kind zelf.
- Praat met het kind over zijn rol in het pesten en laat hem/haar inzien wat het effect is van zijn gedrag op het kind dat gepest wordt.
- Bespreek met het kind handelingsalternatieven voor het maken van contact met andere kinderen. Op deze manier kan het kind gaan ervaren hoe het positieve relaties kan opbouwen.
- Houd goed contact met de ouders van het kind en houd het gezamenlijke doel (een positief welbevinden van het kind) voor ogen.

Begeleiding van de leerkracht:

- Wees je, als leerkracht, bewust van je modellerende functie naar de kinderen: goed voorbeeld doet goed volgen!
- Bespreek de situatie waarin gepest wordt open in de groep en vraag de kinderen om hun gevoelens en ervaringen te delen. Zorg voor een veilig klimaat, waarin kwetsbaarheid welkom is. De stamgroepleider is zich bewust van zijn/haar modulerende rol.
- Vraag de kinderen welke rol zij spelen (pesten, meelopen, zwijgen, opkomen voor het kind dat gepest wordt). Vraag door naar de redenen waarom kinderen ervoor kiezen om deze bepaalde rol aan te nemen. Wat levert deze rol op? Wat is het effect van deze rol op de ander? Maak duidelijk onderscheid tussen het kind en zijn/haar gedrag.
- Neem als groep duidelijk stelling tegen het pestgedrag en verwijs hierbij naar de school- en groepsafspraken.
- Benoem het gewenste gedrag en bespreek met de groep hoe dit gedrag verwezenlijkt kan worden. Wijs de groep hierbij op zijn verantwoordelijkheid.
- Maak heldere afspraken met de groep, heb hoge verwachtingen wat betreft de naleving ervan en monitor het proces intensief.

Handelingsadviezen voor de ouders

Adviezen aan de ouders van alle kinderen:

- Stimuleer het kind om op een respectvolle manier met anderen om te gaan.
- Benoem goed gedrag van het kind en corrigeer ongewenst gedrag direct door het benoemen van gewenst gedrag.
- Wees je bewust van je modellerende functie naar het kind: goed voorbeeld doet goed volgen!
- Leer het kind voor zichzelf op te komen en hulp of steun te vragen.
- Leer het kind voor anderen op te komen.
- Zorg ervoor dat je weet op welke manier het kind omgaat met social media.

Adviezen aan ouders van kinderen die gepest worden:

- Zorg voor vertrouwen en blijf altijd met het kind in gesprek. Doe dit ook wanneer het kind zich terug trekt. Het kan dan helpen om samen iets te doen, terwijl je praat.
- Neem het kind serieus en laat zien dat je het kind steunt.
- Verhoog het zelfvertrouwen door het kind positief te stimuleren en het autonomie bevorderend te benaderen.
- Vertel het direct aan de leerkracht wanneer je vermoedt dat het kind wordt gepest.
- Deel voorbeelden van het pestgedrag met de leerkracht zodat hij/zij daar alert op kan zijn binnen de groep.
- Beperk de gesprekken over het gedrag niet tot schoolsituaties, maar kijk ook naar het gedrag in andere sociale situaties (thuis, hobby, sport).
- Blijf optimistisch en straal vertrouwen uit naar het kind en zijn/haar capaciteiten.

Adviezen aan ouders van kinderen die pestgedrag vertonen:

- Neem het verhaal serieus en voorkom zinnen als: 'mijn kind doet zoiets niet'.
- Praat met het kind en streef ernaar achter de hulpvraag onder het gedrag te komen.
- Geef het kind inzicht in wat de gevolgen zijn van zijn/haar gedrag op anderen.
- Maak een duidelijk onderscheid tussen het kind en zijn/haar gedrag. Tracht erachter te komen wat de werkelijke behoefte is van het kind.
- Beperk de gesprekken over het gedrag niet tot schoolsituaties, maar kijk ook naar het gedrag in andere sociale situaties (thuis, hobby, sport).
- Blijf optimistisch en straal vertrouwen uit naar het kind en zijn/haar capaciteiten.

STOREND EN GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Stappenplan bij storend gedrag

Wij gaan ervan uit dat kinderen zich zodanig gedragen dat het lesgeven door de leerkracht doorgang kan vinden. Wanneer kinderen hierin storend gedrag vertonen, zullen wij ingrijpen.

Concreet zien wij het volgende gedrag als storend:

- Door de instructie heen praten
- Praten tijdens stil werken
- Onnodig lopen door de klas
- Werkafspraken niet nakomen
- Andere kinderen storen

De procedure die wij op school hanteren, is als volgt:

- Leerling krijgt eenmalig een waarschuwing over het storende gedrag.
- Leerling wordt bij de tweede waarschuwing alleen gezet.
- Leerling wordt bij de derde waarschuwing naar een andere groep gebracht, waar het werk wordt afgemaakt.
- De ouders/verzorgers worden door de groepsleerkracht, na de derde waarschuwing, op de hoogte gebracht van de incidenten en van de genomen maatregel.
- De leerkracht maakt een aantekening in het leerling dossier in ParnasSys.

Bij veelvuldig en storend gedrag bij leerkrachten en/of invalleerkrachten kan, na overleg tussen directie en de eigen groepsleerkracht, besloten worden om kinderen preventief, tijdelijk uit een groep te plaatsen. De ouders worden hier van tevoren over ingelicht.

Stappenplan bij onaanvaardbaar gedrag

Onder onaanvaardbaar gedrag verstaan wij al het gedrag dat niet in overeenstemming is met de waarden en normen in onze maatschappij en dus ook niet in overeenstemming met de visie op onze school.

Concreet zien wij het volgende gedrag als onaanvaardbaar:

- Pesten
- Bedreiging
- Lichamelijk en/of verbaal geweld
- Agressie
- Discriminatie
- Ongewenste intimiteiten
- Stelen
- Vernieling
- Schelden
- Arrogant en/of respectloos gedrag

De consequenties van onaanvaardbaar gedrag:

Kinderen krijgen altijd de mogelijkheid om weer met een schone lei te starten. Echter, niet tot in het oneindige. Bij onaanvaardbaar gedrag krijgen kinderen uiteraard de kans om zich te herstellen.

De procedure die wij op school hanteren, is als volgt:

Eerste waarschuwing bij onaanvaardbaar gedrag:

De leerling wordt door de leerkracht op de hoogte gebracht van het onaanvaardbare en krijgt te maken met de consequentie passend bij het onaanvaardbare gedrag. Dit kan zijn gedurende een dagdeel of een hele dag geplaatst worden in een andere groep. De ouders worden van het onaanvaardbare gedrag op de hoogte gesteld. Dit gebeurt telefonisch. Wanneer de leerkracht de melding telefonisch heeft gedaan, wordt er aansluitend een mail gestuurd met een korte weergave van het gesprek. De leerkracht legt de maatregel vast in het daarvoor bestemde formulier en voegt dit toe aan het ParnasSys dossier. Tevens worden de IB-ers en de directeur op de hoogte gesteld.

Tweede waarschuwing bij onaanvaardbaar gedrag:

De leerling wordt wederom door de leerkracht gewezen op het onaanvaardbare van zijn of haar gedrag en krijgt te maken met de consequentie passend bij het onaanvaardbare gedrag.

Ouders worden wederom op de hoogte gebracht van het onaanvaardbare gedrag van hun zoon of dochter. Dit gebeurt telefonisch. Wanneer de leerkracht de melding telefonisch heeft gedaan, wordt aansluitend een mail gestuurd met een korte weergave van het gesprek. De leerkracht legt de maatregel vast in het daarvoor bestemde formulier en voegt dit toe aan het ParnasSys dossier. Tevens worden de IB-ers en de directeur op de hoogte gebracht. De directeur nodigt ouders uit voor een gesprek. Het gedrag van de leerling staat centraal. Hoe kan de leerling geholpen worden om het gedrag te veranderen? Wat kunnen de ouders doen? Wat kan de school (nog) doen? De onaanvaardbaarheid is evident.

Derde waarschuwing bij onaanvaardbaar gedrag:

De leerling wordt door de leerkracht gewezen op zijn of haar onaanvaardbare gedrag en krijgt te maken met de consequentie passend bij het onaanvaardbare gedrag. Ouders worden op de hoogte gebracht van de herhaling van het gedrag. Dit gebeurt telefonisch. Wanneer de leerkracht de melding telefonisch heeft gedaan, wordt aansluitend een mail gestuurd met een korte weergave van het gesprek. De leerkracht legt de maatregel vast in het daarvoor bestemde formulier en voegt dit toe aan het ParnasSys dossier. Tevens worden de IB-ers en de directeur op de hoogte gebracht. De directeur nodigt ouders uit voor een gesprek. Er volgen direct passende maatregelen op het onaanvaardbare gedrag. De time-out maatregel is van kracht. De leerling mag de volgende dag niet op school komen. De maatregel wordt vastgelegd in het daarvoor bestemde formulier. Het College van Bestuur en de leerplichtambtenaar worden op de hoogte gebracht van de genomen maatregel.

Theoretische achtergronden

Hoe pesten werkt

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden. Er zijn kinderen die andere kinderen pesten, er zijn kinderen die gepest worden en er zijn kinderen die niet direct bij het pesten betrokken zijn. Kinderen beginnen met pesten om allerlei redenen. Het kan zijn dat ze indruk willen maken op andere kinderen, het kan ook zijn dat ze niet weten hoe ze op een positieve manier contact kunnen leggen. Pesten kan beginnen als een spelletje, als iets dat leuk is om te doen. Het gepeste kind voelt zich erg ongemakkelijk door het pesten. Het lukt haar of hem niet om terug te plagen, een grapje te maken of onverschillig te blijven. Het kind reageert angstig en gaat soms huilen.

Het pestende kind merkt dat het succes heeft en dat smaakt naar meer. Bewonderd door andere kinderen gaat zij of hij door met uitschelden, afpakken of schoppen. Door het pesten versterkt het kind zijn of haar plaats in de klas of het vriendengroepje. Na een tijdje wordt het een gewoonte om het slachtoffer te pesten zodra de gelegenheid zich voordoet. Meestal hebben de pestende kinderen niet in de gaten hoe afschuwelijk het pesten is voor het gepeste kind. Terwijl het gepeste kind vreselijk bang is voor de pauze of niet op straat durft te gaan, ziet de pester het nog steeds als een lolletje.

Ook kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, spelen een rol. Doordat zij de gepeste kinderen niet steunen of de pester stoppen, kunnen de pesters vrijelijk hun gang gaan. Vaak versterken zij het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

Pesten heeft veel te maken met de verhoudingen binnen een groep. Daarom is het niet eenvoudig om er een eind aan te maken. Als de leerkracht schelden verbiedt, zoeken de kinderen andere manieren en andere momenten om te pesten.

Aanpakken van het pestprobleem betekent meer dan verbieden alleen.

Kinderen moeten leren om met elkaar om te gaan zonder de ander wezenlijk te kwetsen. Volwassenen (leerkrachten, ouders en verzorgers) kunnen hen daarbij helpen, bijvoorbeeld door samen met de kinderen oplossingen te zoeken en door duidelijke grenzen te trekken.

De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak de sterksten uit de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Meestal doen ze ook agressief ten opzichte van volwassenen: de trainer, leerkracht of hun ouders.

Pesters lijken populair in een groep, maar zijn het uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Via pesten lukt ze dat het makkelijkst: ze krijgen andere kinderen mee bij het te pakken nemen van een slachtoffer. En wie meedoet, loopt minder kans zelf slachtoffer te worden.

Pesters komen vaak heel zelfverzekerd over. Ze nemen het initiatief om de regels te overtreden, verzinnen hoe ze andere kinderen en volwassenen dwars kunnen zitten. Ze zijn er vaak goed in zichzelf 'uit de problemen te praten'. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig dat ze pesten, vooral als ze met een groepje zijn. Het slachtoffer zien ze als een stommeling die 'erom vraagt gepest te worden'.

Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in de zwemclub of op een andere school agressief gaan opstellen. Er lijken meer pestende jongens dan meisjes te zijn, maar waarschijnlijk is dat maar schijn.

Meisjes pesten vaker op een subtiele manier. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Waarschijnlijk wordt er door meisjes ook meer in kleine groepjes gepest. Uit onderzoek is minder bekend van pestende meisjes dan van jongens. Een pestend kind dat zijn gang kan gaan, leert dat pesten de enige manier is om je in een groep te handhaven. Het leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten.

Pesters kunnen lang last ondervinden van hun agressieve gedrag ten opzichte van anderen. Ze hebben bijvoorbeeld vaak moeite om vrienden te maken of te houden. Het tegengaan van pesten is daarom niet alleen van belang voor de slachtoffers. Het is ook goed voor de pesters, om hun kansen op een normale ontwikkeling zo groot mogelijk te maken.

De gepeste kinderen

Sommige kinderen hebben meer kans om gepest te worden dan andere kinderen. Dat kan met hun uiterlijk samenhangen, maar veel vaker heeft het te maken met hun gedrag, hun gevoelens en de manier waarop ze zich uiten. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen accordeon en geen viool (of andersom). Ze zijn majorette en zitten niet op ballet (of andersom). Hun ouders zijn gewoon getrouwd en niet gescheiden (of andersom). Ze zijn goed in rekenen of juist niet. Aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden als die andere kinderen daar de kans voor krijgen.

Veel kinderen die worden gepest hebben moeite om zichzelf te verdedigen. Ze voelen zich machteloos tegenover de pestkoppen. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven niks te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden versterkt door het pesten. Het komt ook voor dat de angst en de onzekerheid zich uit in geforceerd gedrag. Het gepeste kind doet zich stoerder voor dan het is. Het acteert alsof het zich van het pesten niets aantrekt.

Dat gedrag kan dan weer meer irritatie oproepen bij de andere leerlingen, waardoor het kind nog meer gepest wordt.

Pesters hebben snel in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan het huilen te brengen zijn. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben geen vrienden om op straat te spelen, geen vast clubje in de klas. Soms kunnen ze beter met volwassenen opschieten dan met leeftijdgenoten.

Jongens die worden gepest horen meestal niet tot de sterksten van de groep. Ze zijn vaak onhandig in spel en sport.

Meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten. Sommigen kijken alleen toe, anderen doen af en toe mee. Dit zijn de meelopers. Er zijn kinderen die niet merken dat er gepest wordt of ze willen het niet weten.

Meelopers zijn vaak bang om zelf slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat ze stoer gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in een groep te worden. Meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen houden.

Doordat deze kinderen meepesten met een groep voelen ze zich niet zo erg verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt uitgericht.

Hoewel deze kinderen geen actieve rol spelen bij het pesten, zijn zij mede bepalend voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de instemming van de toeschouwers. Als andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend.

Het helpt als kinderen die minder betrokken zijn bij het pesten zelf, de leerkracht inlichten. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn emotioneel bij het onderwerp betrokken. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Vaak vinden de kinderen het heel vervelend dat er wordt gepest op school, maar willen ze ook niet als enige voor het gepeste kind opkomen. Ouders kunnen hun kinderen dan adviseren om er met vriendjes of vriendinnetjes over te praten. Misschien durven ze samen iets te ondernemen naar de pesters of de leerkracht.

Het grote zwijgen

Pesten is een groot probleem voor kinderen, vooral voor de kinderen die zelf worden gepest. Toch beginnen veel kinderen er thuis niet over.

Een kind dat wordt gepest, schaamt zich daar vaak voor. Het wil zijn ouders niet teleurstellen. Een gepest kind is geen populair kind en dat hadden haar/zijn vader en moeder wél graag gewild. Dat voelt een kind haarscherp aan. Het kan ook zijn dat een kind thuis niets zegt omdat het pestprobleem onoplosbaar lijkt. Het is misschien bang dat het probleem juist groter wordt. Stel je voor: je vader of moeder zou wel eens contact op kunnen nemen met de ouders van de pestkop of met de leerkracht op school! Misschien brengt de leerkracht in de klas het probleem ter sprake, dan weten de klasgenoten dat er 'geklikt' is. De pesterijen worden dan misschien juist erger.

Ook kinderen die zelf pesten zullen thuis niet gemakkelijk over het pesten praten. Zij kunnen er alleen over beginnen als ze zich bewust zijn van hun gedrag en van de ernstige gevolgen daarvan.

Pesters weten vaak zelf niet waarom ze iemand pesten. Ook dringt het niet tot ze door hoe erg hun gepest voor het slachtoffer is: 'ze lokte het toch zelf uit, wie loopt er nou nog met zo'n stomme schooltas?' is hun redenering.

Daarnaast willen veel pestende kinderen de machtspositie die ze door het pesten verkrijgen, niet verliezen.

Toch is het niet waar dat pesters nooit willen dat een volwassene het probleem aanpakt. Misschien willen ze wel anders omgaan met andere kinderen, maar hoe moet dat dan?

De meeste kinderen houden zich het liefst afzijdig als er wordt gepest.

Als ze het zouden opnemen voor het slachtoffer, lopen ze de kans zelf gepest te worden. En iedere dag zien ze hoe erg dat is. Veel kinderen voelen zich schuldig dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of een volwassene te hulp roepen.

Er zijn ook kinderen die absoluut niet in de gaten hebben dat er gepest wordt. Ze zien misschien wel iets gebeuren, maar kunnen de ernst van de situatie niet inschatten.

Voorkomen en bestrijden van pesten

Pesten is geen eenvoudig probleem. Daarom lijkt het vaak onoplosbaar. Toch is pesten wel te bestrijden als het serieus wordt genomen.

Dat betekent dat kinderen moeten weten dat ze om hulp kunnen aankloppen bij de volwassenen om hen heen. Voor volwassenen betekent het, dat ze aandacht moeten hebben voor de signalen van de kinderen. Ze moeten luisteren naar wat de kinderen te vertellen hebben en daarover praten. Voor leerkrachten en begeleiders van groepen in de vrije tijd betekent het dat ze groepsgesprekken moeten voeren, regels moeten afspreken en zorgen dat die regels ook werken.

Opgesteld d.d. 27-06-2022 te Ouderkerk aan de Amstel.

Marloes Bruning (gedragsspecialist)

Maike Klaver (anti pest coördinator)